

rob, kjer veter iz Logarske doline sneg nosi kar navpično navzgor. Mogočne orgle gorā donijo svojo pesem, ki ugaša v ledenem mrazu – kar blizu petindvajset pod ničlo je bilo, sem kasneje izvedel iz poročil.

Ledene veje kovinsko zvenijo, ko se spodaj vračam skozi gozd, in nenavadna glasba me spremlja vse do doline. Nekaj dni kasneje se je žalostno spremenila v trušč podirajočih se dreves.

1997

Nad Vitovljami, na samotnem skalnem robu, čepi bela cerkva Marijinega vnebovzetja. Od Sv. Petra navzgor vodi kolovoz mimo z bršljanom obraščenih zidov stare podrte hiše, skozi nasad kostanjev in dalje v gozd. Višje gori preide v strmo stezico, ki se vije pod hrasti, ovitimi z močnim bršljanom. Svet je kraški, in ko zgoraj stopimo na pot, je skalnat obokan vhod na cerkveno 'dvorišče' kot pika na i okolici. Cerkvica je prav znotraj utrjenega obzidja s stolpi, ki se nekoliko podirajo, vendar še dajejo vtis nekdanje trdnosti. Temni borovci za cerkvijo in spodaj v sedlu šume v pomladnem vetru, ki se podi dol z okamenelih robov Trnovskega gozda. Vsa Vipavska dolina, ki se počasi pripravlja na pomladno oranje, je pod nami. Jez Vogrščka nemarno prereže avtocesta, ki bo kmalu vsej dolini odvzela njen čar in tisto, kar bodo kaj kmalu iskali tisoči – domačnost, sonce v grozdni jagodah in vonj domače primorske jote. Rob visoko nad nami je tako privlačen, da poiščemo prečno stezico in zlezemo prav na uravnavo pod Vitovskim vrhom. Zmrznjena tla in mračen gozd, kjer je verjetno tudi kakšna večja žival, nas pozdravijo.

Danes nimamo namena rinuti noter v gozd in se raje držimo sončnega roba. Cerkvica je že globoko spodaj, dolina še globlje. Med visoko rumeno travo posedemo in pospravimo, kar je še v popotni malhi. Ko se utrujeni in lačni vrnemo v dolino, ugotovimo, da jote že danes ni moč najti.

Elegija

VERA PIPAL

*Vam, ki vas ni
več na stare poti
in vas ne bo,
sem svečko prižgala.
Naj gori
v spomin na dni
in čas,
ko vas je gora
mogočna čakala.
Bilo je lepo.
Smrt je za vselej
idilo končala.
Svečka gori
v spomin na vas.*

Trnovski gozd sredi marca. Iz Makobetov na Gori jo mahne moč naravnost noter proti severu. Med brinom in borovci počasi pridemo v objem bukev in v popolno samoto. V vrtačah in po dolih leži trdo zmrznjen poledenel sneg, pobočja so kopna. Režemo jo naglo in naravnost tja, kamor smo namenjeni – do Velikega ledenika pod Črnim robom, globoko v gozdu.

Mračna okolica pod prepadno steno in brezno, ki izginja v nedrja zemlje, sta kar malce strašljiva. Tako ledeno je okoli, da se ne želimo preveč približati.

In ko komaj pol ure kasneje v robu nad Kalarjem hodimo med velikanskimi preprogami kronic, komaj verjamemo, da sta lahko tako blizu vsaksebi dva tako različna obraza zgodnje pomladi. Barvitost je neizmerna – sive bukve, rjavo listje pod njimi, in bele glavice, ki kima na zelenih steblih, vmes pa podrta debela in z mahom obraščene skale. Razgled tja preko idrijskih planot in globeli seže do zasneženih gora.

Vračamo se proti jugu, mimo zgodovine, mimo nečesa, kar je umrlo, vendar na dušo še vedno deluje tako močno, da moraš postati in se prestaviti v tisti čas: podrte, skrajno samotne domačije Neže, Joška, Klateža, Škančerja. Izpred Klateža mimo mogočne lipe seže pogled v neizmerne gozdove, ki se v senci popoldanske oblačnosti izgubljajo na zahodnem obzorju. Iz podrte peči raste bezgov grm ... nekoč se je na njej nekdo grel. V robu blizu Škančerja si ogledamo še veliko škvavnico, največji v kamen vdolben 'bazenček', znamenit kraški pojav, ki ga je v stoletjih ustvarjala voda, ko je razjedala trdi kamen. Po strmih bregu se spustimo na tisto zapuščeno stezico, ki nas je zjutraj ponesla v še en dan samote.

Sobotno jutro me je pričakalo z dežjem in načrte je odplaknilo. Ali pa ne! Popoldne se je predčasno zjasnilo in že sem brzel na Pokljuko. Ob petih sem jo mahnil na Velo polje – in da ne bo pot tako običajna, sem šel čez Viševnik. Koča je bila napol prazna in prav hitro sem zaspal. Naslednji dan sem potreboval moči. Ob petih sem že lovil roso iz trav in kapljice z macesnovih vej v Velski dolini. Mišelj vrh je rdeče zažarel, ko sem se spravil na polico, ki me je ponesla na Kostrunovec. Komaj sedem je bila, ko sem v popolni samoti z Mišelj vrha zrl v prebujajočo se dan, na bele gore in mehko zeleno planino pod seboj... Še triglavska pobočja so bila tiha.

Danes sem se odločil preveriti, koliko je še moči v meni, saj so moje ture zadnje čase bolj redke in skromne. In je šlo – po prelesto cvetočem grebenu do Mišeljskega Konca, med triglavskimi neboglasnicami in planikami. In naravnost dol po strmi grapi na Hribarice, preko Vrha Hribaric, drznega Škedenjovca, naravnost dol na Mišeljski preval, pa zopet gor na cvetoče travnike Prevalskega Stoga. Dan se je ogrel in slepeče beli vrhovi so bdeli nad Zlatorogovim svetom. Nekaj težav mi je pripravil sestop na Jezerski preval, saj sem pozabil nekdanji prehod. Nazadnje sem našel še mnogo